

СЕЦЕССИОН

Құттымұратова Аружан Муратбайқызы
Диз- 31 тобы

Қасиетті өнер көктемi

«Сецессион» терминi латын тiлiндегi «secessio» (бөлiмше, оқшаулау) түрiнен шыққан. Оны алғаш рет «Jugend» журналының негiзiн қалаушы және баспагерi Георг Хирт қолданды.

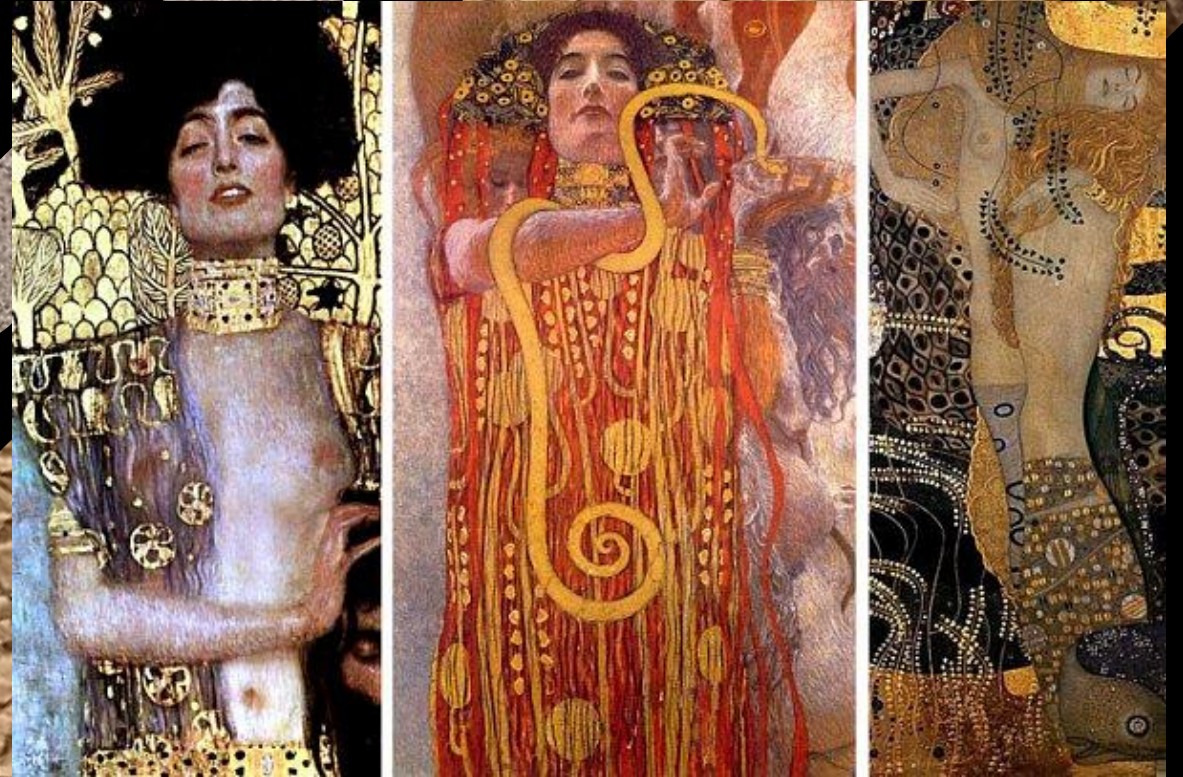
Густав Климт
Афина Паллада 1898 ж.

Қасиетті өнер көктемi

Бірнеше жыл айырмашылығымен пайда болған үш қаладағы сецессиондар толыққанды ұйымдасқан бірлестіктерге айналды. Өзінің баспасөз басылымымен, тәуелсіз көрмелер өткізуге арналған ресми ғимаратпен, президент пен хатшымен, ұйым мүшелігіне қабылдау рәсімімен. Сецессиондарда көптеген еуропалық модернистік шығармашылық бірлестіктерден айырмашылығы, олар ынта-ықыласпен, ұқсас көркемдік қағидаттармен және қандай да бір ғибадат артистік кафеде кешкі отырыстарда бірінші күннен бастап салмақты болды. Және Сецессиондардың суретшілерін көбінесе ұқсас көркемдік тәсілдер мен көзқарастар емес, тек бәрін өзгертетін уақыт келді деген сенім ғана біріктірді.

Сецессион - XIX ғасырдың соңы мен XX ғасырдың басындағы Модерн кезеңіндегі Австрия өнеріндегі стилистикалық ағым, атауы сол кезеңде Вена өнері, басқа өнер орталығы - Мюнхен сияқты, Оңтүстік-Шығыс Еуропаның ең озық көркемдік идеяларын ең жақсы формада жүзеге асырудан туындады. Қала музыкалық ырғақта өмір сүрді. XIX ғасырдың ортасы мен екінші жартысындағы Тарихшылық кезеңінің Вена архитектурасы Г. Земпер мен К. Э. фон Хазенауэр шығармашылығында жаңа қала құрылысы міндеттерін шешуге келді. "Бұл қалада жасалған қолданбалы өнер бұйымдары Венаға тән мәдениет пен иесіз әзіл-қалжыңды айғақтады. Оларды беттердің бай декорациясы, кейде тіпті шамадан тыс, бөлшектерді шебер орындаумен және көбінесе батыл, тіпті гүл іріктеумен үйлесетін. Бұл бұйымдарға қолдануға болатын эпитет веналықтардың өздеріне де қатысты. Олар сүйкімді болды". Эклектикалық архитектурадағы сияқты, бұл пестрота, түсінің артық болуы және декордың әр түрлілігі, Австро-Венгр империясын құраған елдердің - Богемия, Моравия, Хорватия, Далмация, Галиция, Босния - түрлі этникалық дәстүрлердегі ою-өрнектермен қанығуы суретшілерді күрт айналуға ынталандырды Ұлы герцог Райнер 1858 жылы Р. фон Айтельбергерге Оңтүстік Кенсингтон мұражайы мен Англияда Г. Земпер құрған көркемөнер мектебінің үлгісі бойынша құрлықтық Еуропаның аумағында бірінші болып Вена үшін мекемелер жоспарын әзірлеуді тапсырды. Келесі жылы Императорлық және Корольдік өнер және өнеркәсіп мұражайының алғашқы көрмесі ашылды. 1867 жылы Вена қаласында Көркем қолөнер училищесі құрылды, оны сәулетші Отто Вагнер (1841-1918) басқарды, содан кейін ол Еуропада жетекші болды.

Тағы да «Тонет» фирмасының веналық иілген жиһазы сәнге енді, оның үстіне ең ұтымды емес, қымбат үлгілер - қара ағашқа перламутрмен инкрустацияланған. Бұл жиһазда ағылшын емес, шығыс ықпалы да байқалады. Зергерлік өнерде, киімде, металдан жасалған бұйымдарда асыл тастар, түрлі-түсті эмальдар, маржан, бисер, інжу-маржан, кружева, көп түсті кестелер қолданыла бастады. Жаңа вена стилінің ең жарқын көрінісі кескіндемеші Г. Климт (1862-1918) болды. Бұл суретші суретші емес, «монументалист-зергер» болып көрінді. Ол кескіндемеге алтын фонды, мозаиканы, эмальды, жез бен жез, тіпті маржан мен перламутрмен инкрустацияны енгізген. Климттың картина-панноларына қызыл, көк, жасыл, ұсақ төртбұрыштар мен тікбұрыштардан жасалған фондар сияқты жарқын түстер тән. Осы тұста ол онкүндік иілген және мөнерлі фигураларды орналастырды. 1903 жылы Вена университетінің акт залы үшін Г. Климт «Философия» және «Медицина» панноларын жасады. Олар мұндай наразылықты туғызып, суретші оларды алып тастауға мәжбүр болды. Климтты өзінің «византиялық-жапондық» мозаикалық фонында бейнелеуді ұнататын жалаңаш әйел кескіндемелері декаденттік қана емес, сонымен қатар бейнелеу өнері тарихында сирек кездесетін позалар мен қозғалыстарда ашықтан-ашық эротикалық болып келді.

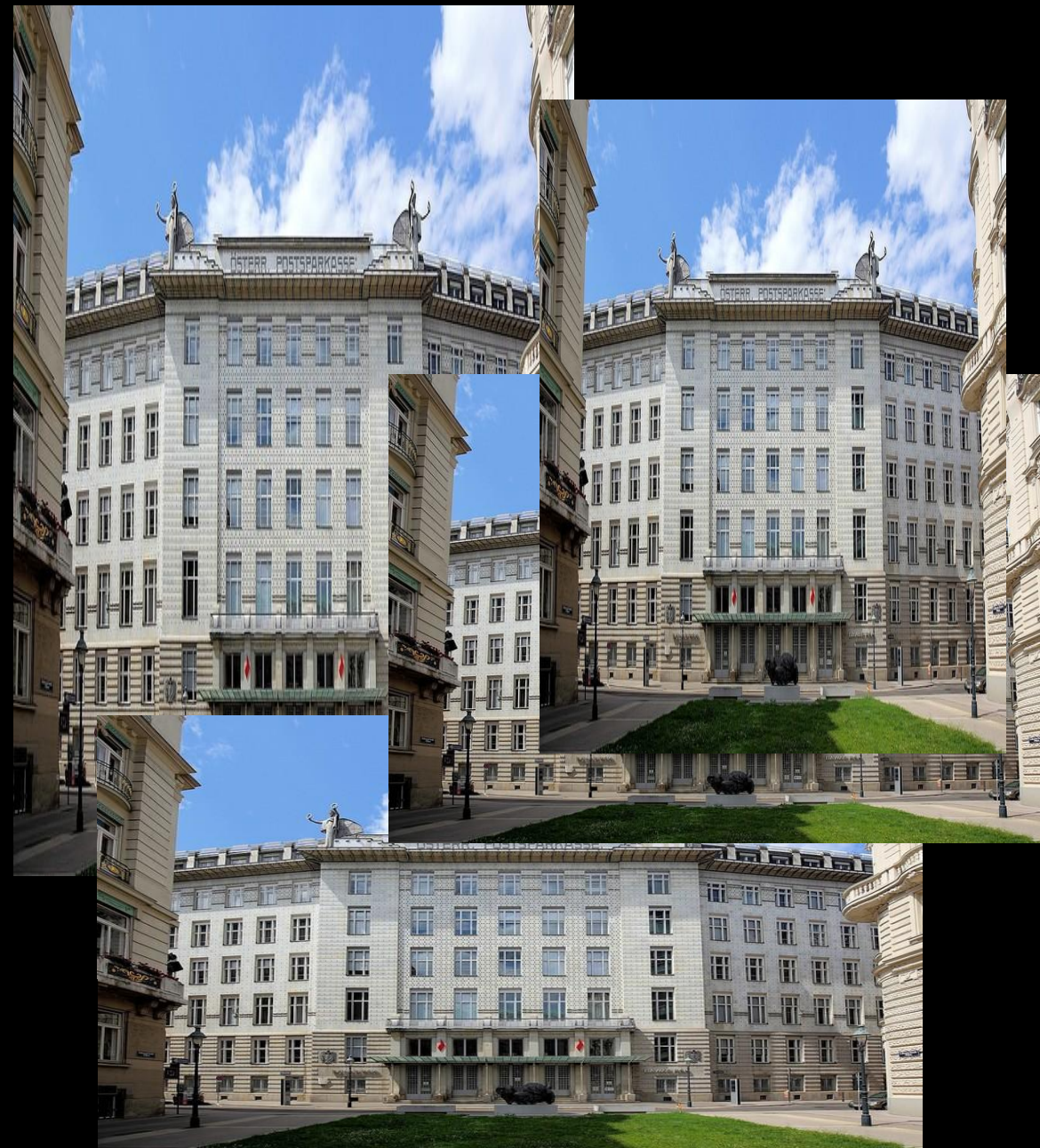
Пішіннің батылдығын, ізденгіштігін дәмнің анық шығындарымен, әсіресе түстегі үйлесімділігі вена модернінің ұстамды және ұтымды, геометриялық стилі туралы түсініктерді айтарлықтай толықтырады.

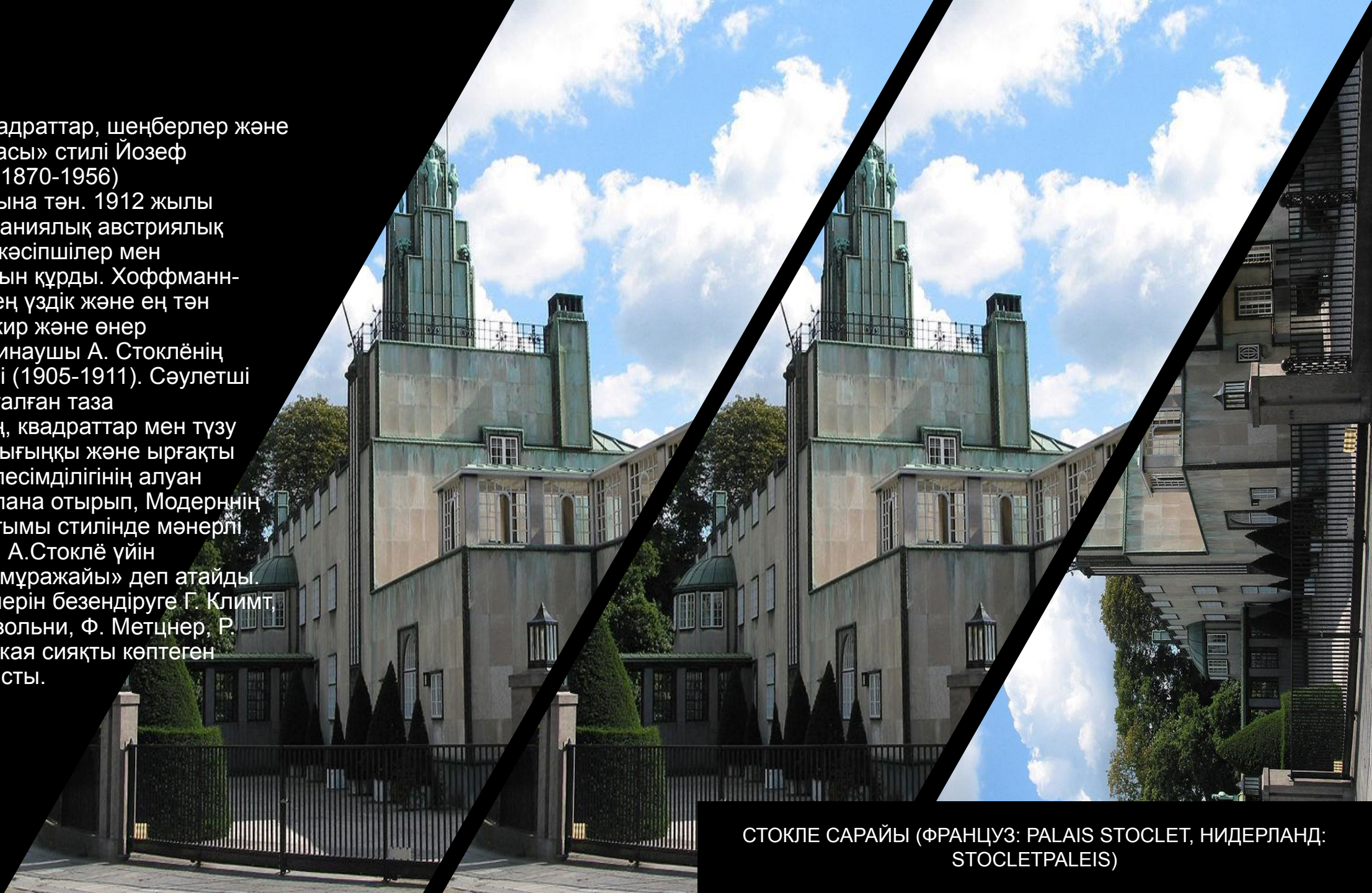
Вагнер көрнекті сәулетші, жаңа Вена сәулет мектебінің жасаушысы, теоретик және педагог болды. 1894-1914 жылдары ол Вена әсем өнер академиясында сабақ берді, онда рационализм идеяларын дамыта отырып, Я. Котера, И. Хоффманн, М. Фабиани, И. Плечник, П. Янак сияқты вена модерні суретшілерінің тұтас буынын тәрбиеледі. 1898 жылы академиялық рутинаға қарсылық ретінде «Сецессион» қоғамының Вена бөлімшесі құрылды. Келесі жылы оған О. Вагнер қосылды. Вагнер мен оның оқушылары жасаған «Практикалық пайдалылық стилі» (нем. *Nutzstil*) қарапайым геометриялық формаларды декор минимумымен үйлестірді. Бұл стиль Брюссельде А. Ван де Велде мен В. Орта және Парижде Х. Обрист ойлап тапқан «бичтің соққысынан» өзгеше болды. Вена суретшілері әлемге француз-бельгиялық Ар Нуво стилистикасына ұқсамайтын Модерн өнерінің өңірлік нұсқасын берді. Вена модерні ағылшын және шығыс өнерінің ықпалымен қалыптасты. 1898 жылы Венада XVIII ғасырдағы ағылшын жиһаздарының, Т. Чиппендейл, Ж. Хэпплуайт және Т. Шератон шеберханаларының көрмесі өтті. 1901 ж. - шотланд суретшісі Ч.Макинтоштың көрмесі. Вагнерлік мектептің әсері петербург және мәскеулік Модерн стилінің қалыптасуына әсер етті, ол Мәскеудегі Ф.Шехтельдің көптеген еңбектерінде айқын байқалады.

ПОЧТА ЖИНАҚ БАНКІНІҢ ҒИМАРАТЫ, ВЕНА, 1906

Тік сызықтар, квадраттар, шеңберлер және «шахмат жасушасы» стилі Йозеф Хоффманнның (1870-1956) шығармашылығына тән. 1912 жылы Хоффманн германиялық австриялық Веркбунд - өнеркәсіпшілер мен суретшілер одағын құрды. Хоффманн-архитектордың ең үздік және ең тән туындысы - банкир және өнер туындыларын жинаушы А. Стоклёнің Брюссельдегі үйі (1905-1911). Сәулетші мәрмәрмен қапталған таза жазықтықтардың, квадраттар мен түзу сызықтардың, шығыңқы және ырғақты «жылжулар» үйлесімділігінің алуан түрлілігін пайдалана отырып, Модерннің геометриялық ағымы стилінде мәнерлі бейнені жасады. А. Стоклё үйін «Сецессионизм мұражайы» деп атайды. Оның интерьерлерін безендіруге Г. Климт, К. Мозер, М. Повольни, Ф. Метцнер, Р. Лукш, Е. Маковская сияқты көптеген суретшілер қатысты.

СТОКЛЕ САРАЙЫ (ФРАНЦУЗ: PALAIS STOCLET, НИДЕРЛАНД: STOCLETPALEIS)

1898 жылы «Glasplast» Мюнхен көрме бірлестігінен бір топ суретшілер мен декораторлар академиялық өнерге қарсылық ретінде шығып, Модерн стилінде жасай бастайды. Латын тіліндегі secessio (бөлімше, күтім) сөзінен Модерн стилі атауының австриялық нұсқасы пайда болады. Германияда Модерн стилін ұстанушылар «Jugend» журналының айналасында топтасты, оның атауы бойынша неміс модерны Jugendstil (Жас стиль) деп аталды. Францияда Модерн Art nouveau (Арт-нуво, сөзбе-сөз «жаңа стиль») деген атауға ие болды. Өз стилін 1895 жылы Парижде Самуэль Бинг ашқан дүкеннің атауы бойынша алды. Дүкенді безендіру үшін аз танымал бельгиялық сәулетші Анри Ван де Вельде шақырылды, ол Модерн стиліндегі дүкеннің төрт сауда залының интерьерін жобалады. Дүкен Самуэль Бингке жақсы пайда бермеді және көп ұзамай жабылды, бірақ Францияда Модерн стилі Art nouveau деп атала бастады. Модерн ағылшын стилі жалпы еуропалық стильден неғұрлым ұстамды формаларымен ерекшеленеді. Ағылшын қоғамының жалпы, консервативті көзқарастары Ағылшын Модернінің өз отанына қарағанда құрлықтық Еуропада көбірек танылуына ықпал етті. Ресейде Модерн стилі сәулетте айқын көрініс тапты.

XIX ғасырдың 80жылдарында модерн стилі Ресей, Германия, АҚШ, Италия, Швеция, Австрия, Франция және басқа елдерде пайда болады. Оның танымалдылығының шыңы Бірінші дүниежүзілік соғыс басталғанға дейін байқалды, содан кейін оның орнына арт-деко келді.

Ар-нуво пайда болғанға дейін дизайндағы барлық стильдердің әсері әлсіреп, барлық интерьерлер эклектикалық болды, бұл бұрынғы кезеңдердің көркемдік стильдерін дәйектеуде көрініс тапты. Адамзат сол кездегі көңіл-күйді бейнелейтін жаңа толқын іздеп, оны тапты.

Тік сызықтар мен бұрыштардан неғұрлым табиғи, «табиғи» желілердің пайдасына толық бас тарту, жаңа технологияларға қызығушылық, қолданбалы өнердің гүлденуі. Иілген желілер барлық жерде - қол астындағы иілімдер мен жұмсақ жиһаз аяқтарының суреттерінде, ал қаңқалар өсімдіктердің бұтақтарын, жануарлардың немесе жәндіктердің денелерінің пішіндерін тоғыстыруды қайталады.

Модерн стилінің бастауы Уильям Морристің өсімдік ою-өрнектері және Артур Макмёрдоның кітап графикасына арналған әсем толқынды өрнектер болды.

Модерн стилінің визит карточкасы болып - Герман Обристің «Бичтің соққысы» кестесі болды.

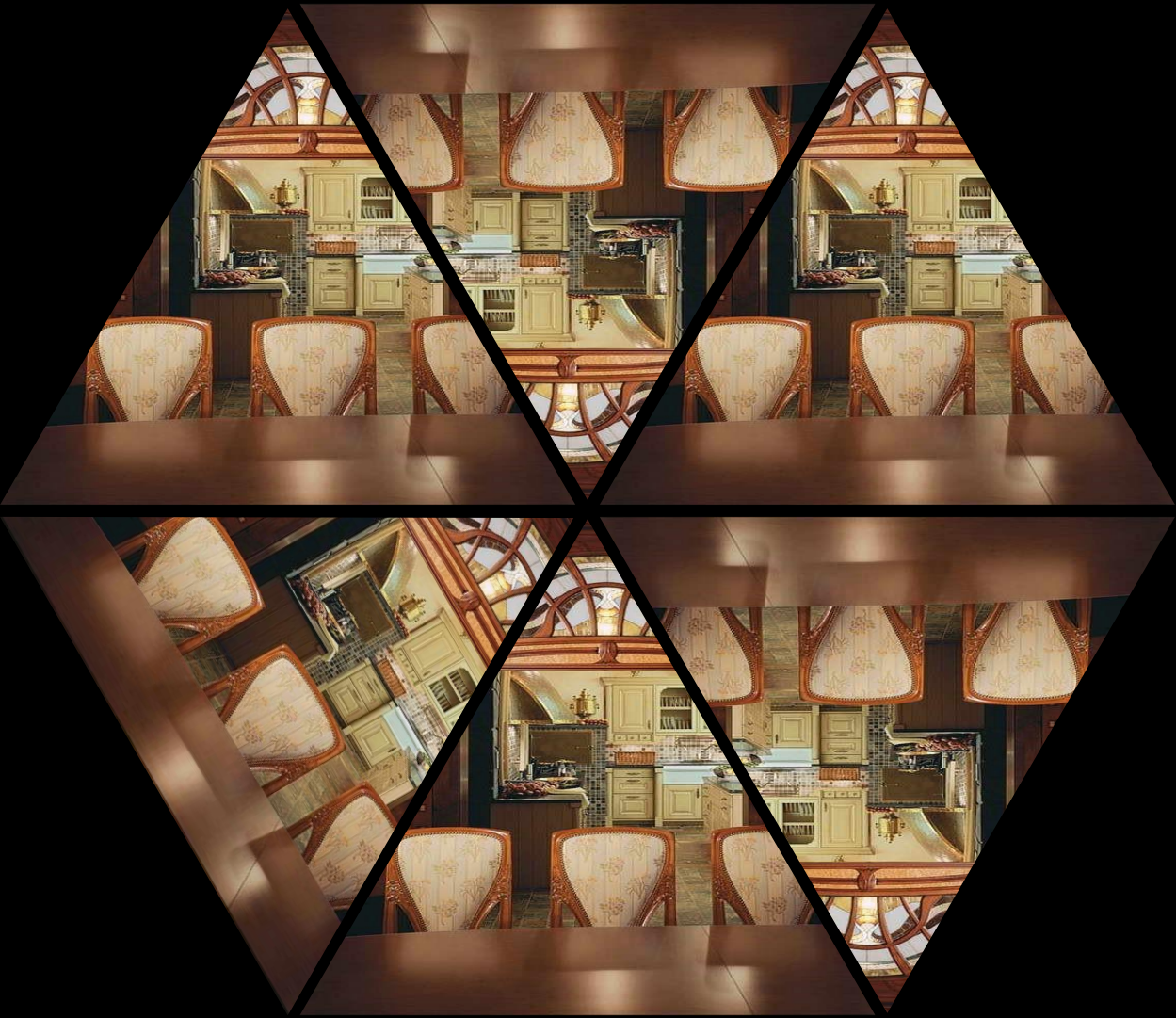
Осылайша біз үзілген сызықтар жоқ стильді алдық, бәрі әсем иілген сызықтармен тоғысып, ассиметриялы болды. Модерн бәрін бір жолмен орындауға ұмтылған стильге айналды, соның салдарынан интерьерлердің дизайнына қызығушылық артты. Пайдаланылатын түстер: қара, жасыл, көгілдір, зәйтүн, бақ, ашық-бақ, күлгін. Суреттер: өсімдік мотивтері, шашы жайылған қыз, ертегі бейнелері, айғырлар, көбелектер, құмыралар, орхидейлер, жүзім жапырақтары, пиондар.

Модерн стилінде ерекше материалдар декорасында жаңа үйлесімдер мен техника - ағаш, мозаика, керамикалық плитка, қола, тас, фарфор, витраж қолданылады.

Түрлі-түсті витражды терезелер, онда көбінесе иристер, орхидейлер және балдырлар бейнеленген; әдемі эксклюзивті соғу; өсімдік ою-өрнегі бейнеленген орындар мен есіктер - мұның бәрі модерннің белгілері, соның арқасында оны басқа стильмен араластыру қиын.

Үй-жайлардың қабырғалары ешқандай заңдылық тудырмайтын, ассиметриялық пішіндермен жабылады. Төбелер, әдетте, жалпақ жылдамдықты гипс пластикасымен безендіріледі, қабырғалары неғұрлым боялған, ал перделері ашық болады.

Еден - өсімдік ою-өрнегі бар паркет; керме, аспалы, тіпті жылтыр төбелер, витраждар және декордың толық болмауы.

THE NATURE OF GOTHIC

ABCDEF GHIJKLM
NOPQRSTU VWX
YZ abcdefghijklmnopq

ABCDEF GHIJKL
MNOPQRSTU VWX
XYZ abcdefghijklmno

